

Alexandr Gennadjevič Mjagkov (1870 – 1960)

Hrob 2 ob. 18–172

Ruský emigrant, geolog, mineralog, odborník na těžbu zlata, švagr ruského spisovatele a revolucionáře Borise Savinkova.

Alexandr Mjagkov (sedící druhý zprava) mezi členy První ruské geologické expedice do Etiopie.
Fotografie pořízená začátkem března 1904 v Port Saidu na cestě do Etiopie.

Životopis:

Alexandr Gennadjevič Mjagkov se narodil dne 31. srpna 1870 (zřejmě se jedná o datum narození podle starého ruského kalendáře) v Kazani (tehdy Kazaňská gubernie Ruské říše, dnes hlavní město Tatarstánu na území Ruska), kde služebně pobýval jeho otec. Pocházel ze šlechtické rodiny. Dětství strávil na rodinném venkovském statku ve vesnici Selišče nedaleko Kostromy v Kostromské gubernii Ruské říše (dnes městská čtvrť v Kostromě, rovněž na území Ruska). Absolvoval Seliščenské zemské základní učiliště a Kostromské reálné učiliště.

Od dětství byl Alexandr Mjagkov obklopen předními ruskými intelektuály demokratického zaměření. Jeho strýcem z matčiny strany byl významný ruský spisovatel Nikolaj Michajlovskij. Rodinný statek Selišče pravidelně navštěvovali spisovatelé Vladimir Korolenko nebo Dmitrij Mamin-Sibirjak. Na svatbě spisovatele Alexandra Kuprina byl Alexandr Mjagkov svědkem.

Vysokoškolské studium začal Alexandr Mjagkov na Petrohradském technologickém institutu. Byl ale ze studia vyloučen už v prvním roce za účast na nepovoleném politickém studentském shromáždění a od té doby se nacházel pod pravidelným dohledem carské policie jako politicky nespolehlivá osoba. Studium na Báňském institutu v Petrohradě nedokončil ze zdravotních důvodů. Vrozená barvoslepost (daltonismus) mu neumožňovala studium mineralogie.

Přes nedokončené vysokoškolské vzdělání se stal Alexandr Mjagkov předním odborníkem na hledání a těžbu zlata. Pracoval na stavbě Transsibiřské magistrály a s různými geologickými expedicemi hledal zlato na Sibíři, v Mandžusku a na Čukotce. Na podzim roku 1900 cestou z Čukotky se zastavil na Sachalinu, nechvalně známém středisku carské katorgy (nucených prací pro trestance v carském Rusku). Již v emigraci publikoval Alexandr Mjagkov své vzpomínky na pobyt na Sachalinu, které jsou dnes vedle známé knihy Antona Pavloviče Čechova „Ostrov Sachalin“ dalším důležitým dobovým svědectvím o poměrech panujících na carské katorze.

Na konci roku 1903 byl Alexandr Mjagkov jmenován zástupcem vedoucího První ruské geologické expedice do Etiopie. Na pozvání etiopského císaře Menelika II. měla expedice hledat ložiska zlata, která měla zajistit finanční nezávislost této africké země. Alexandr Mjagkov spolu s dalšími členy expedice dorazil do Etiopie v březnu 1904 a pracoval tam až do konce roku. Expedice byla mimořádně úspěšná. Etiopský císař vyznamenal Alexandra Mjagkova řádem Etiopské hvězdy 2. třídy, následně ruský car udělil mu řád svaté Anny 3. třídy. Získané zkušenosti pak využil Alexandr Mjagkov v Československu, kde také pracoval jako odborník na těžbu zlata.

Po návratu z Etiopie se Alexandr Mjagkov oženil. Jeho manželkou se stala Vera Savinkovová, starší sestra kontroverzního ruského spisovatele a revolucionáře Borise Savinkova. Právě v tomto období si Boris Savinkov zvolil cestu politického teroru. Byl odpovědný za vraždy ruského ministra vnitra Vjačeslava von Pleveho, pravoslavného kněze Georgije Gaponu nebo carova strýce, velkovévody Sergeje Alexandroviče. V roce 1906 byl Boris Savinkov odsouzen k trestu smrti. Před popravou se mu však podařilo utéct z vězení a nalézt útočiště v exilu.

Boris Savinkov se vrátil do vlasti v revolučním roce 1917. Tehdy se setkal s předsedou Národní rady československé profesorem Tomášem Masarykem, se kterým údajně jednal o možném atentátu na bolševického vůdce Vladimira Lenina. Není zcela jasné, do jaké míry podporovali aktivitu Borise Savinkova jeho sestra a švagr, ale po bolševickém převratu a porážce bílého antibolševického hnutí v ruské občanské válce spolu ilegálně odešli do exilu v prosinci roku 1920. Po ročním pobytu v Polsku se Alexandr Mjagkov s manželkou usadili v Československu.

Boris Savinkov se opět ilegálně vrátil do vlasti v roce 1924. Chtěl využít chaosu vzniklého po Leninově smrti. Byl však zatčen a odsouzen k trestu smrti. Zahynul dne 7. května 1925 pádem z okna nechvalně známé budovy sovětské tajné služby Lubjanka v Moskvě. Podle oficiálních tvrzení spáchal sebevraždu. Zřejmě ale byl vyhozen z okna pracovníky sovětské tajné služby OGPU (Sjednocená státní politická správa). Po tragické smrti Borise Savinkova jeho sestra spolu s manželem spravovali jeho osobní pozůstalost včetně dopisů z vězení, kterou následně předali do péče Ruského zahraničního historického archivu, zřízeného v Praze československou vládou.

Alexandr Mjagkov v emigraci pracoval na Ministerstvu veřejných prací jako odborník na těžbu zlata. Rovněž se podílel na činnosti řady významných ruských emigrantských institucí a spolků. Mimo jiné byl od roku 1932 členem Jednoty pro pohřbívání ruských pravoslavných občanů a pro ochranu a udržování jejich hrobů v Československu (Uspenské Bratrstvo), která se starala o ruskou pravoslavnou kapli Zesnutí přesvaté Bohorodice na Olšanských hřbitovech. V roce 1947 byl Alexandr Mjagkov zvolen do výboru Uspenského Bratrstva. Spolu s dalšími členy výboru se marně snažil zabránit nezákonné likvidaci spolku orgány moci komunistického Československa a nezákonnému vyvlastnění ruské kaple Zesnutí přesvaté Bohorodice na Olšanských hřbitovech.

Poslední léta svého života strávil Alexandr Mjagkov v ústavu pro duševně choré. Zemřel dne 6. června 1960 ve věku nedožitých 90 let. Dne 9. června 1960 byl pohřben do hrobu své manželky na pravoslavném oddělení na Olšanských hřbitovech. Vera Mjagkovová, rozená Savinkovová, zemřela 2. listopadu 1942 ve věku 71 let. Dne 6. listopadu 1942 byla pohřbena na čestném místě na pravoslavném oddělení na Olšanských hřbitovech vedle hrobu posledního demokraticky zvoleného starosty Moskvy před bolševickým převratem Nikolaje Astrova.

Náhrobek:

Hrob Alexandra Mjagkova a jeho manželky až donedávna zdobil tradiční ruský pravoslavný kříž s přístřeškem, známý jako „golubec“. Tento dřevěný kříž za uplynulá léta prohnil v dolní části a poslední dva roky pouze leží na hrobě. Současný dřevěný kříž natřený tmavou hnědou barvou pochází ze začátku 21. století, kdy na pravoslavném oddělení Olšanských hřbitovů došlo k plošné výměně většiny původních dřevěných křížů. Na kříži jsou kovové cedule s jmény Alexandra Mjagkova a jeho manželky, zřejmě pocházející z předchozího kříže. Původní náhrobek zřejmě měl podobný tvar tradičního pravoslavného kříže, ale neměl přístřešek a byl pravděpodobně natřený bílou barvou, stejně jako většina ostatních křížů v této části pravoslavného oddělení. Současný stav náhrobku neumožňuje jeho restaurování. Správným postupem se jeví instalace nového dřevěného kříže natřeného bílou barvou se zachováním původních kovových cedulí s jmény.

Vyznám hrobu:

Hrob Alexandra Mjagkova a jeho manželky se nachází na exponovaném místě v jihozápadní části 18. oddělení Olšanských hřbitovů, které bylo tradičně používáno pro pohřeb nejvýznamnějších zástupců ruské emigrace kolem budoucího pomníku věrného ruského vojína (dnes je na tomto místě malá kaplička a hromadný hrob popravených vojáků Ruské osvobozené armády generála Vlasova). Jedná se o klíčovou část emigrantské nekropole na Olšanských hřbitovech. Adopce a navrácení původního vzhledu tomuto dnes opuštěnému hrobu spolu s restaurováním vedlejšího hrobu posledního demokraticky zvoleného moskevského starosty Nikolaje Astrova (2 ob. 18–175) výrazně přispěje k obnově vzhledu a památkových hodnot celé emigrantské nekropole.

Hrob sestry a švagra ruského revolucionáře a spisovatele Borise Savinkova spolu s hrobem vdovy po vrchním veliteli ruské armády generálovi Alexeji Brusilovovi (2 ob. 18–8), hrobem matky spisovatele Vladimira Nabokova (2 ob. 18–456) nebo hrobem snachy spisovatele Lva Nikolajeviče Tolstého (2 ob. 18–41) patří do velmi důležité skupiny hrobů příbuzných významných osobností ruských dějin a ruské kultury, kteří mají své hroby jinde. Právě značné množství hrobů příbuzných je dlouhodobě charakteristickým rysem emigrantské nekropole na Olšanských hřbitovech, který je vždy zmiňován v odborných a populárních publikacích. Důležité také poznamenat, že samotný Boris Savinkov zahynul v bolševickém vězení a vlastní hrob nemá. Hrob Alexandra Mjagkova a jeho manželky se tak stává promyšlenou připomínkou na tuto významnou postavu ruských dějin.

Hrob Alexandra Mjagkova je jediným zachovaným hrobem na Olšanských hřbitovech, kde je pohřben ruský emigrant, který skončil svůj život v ústavu pro duševně choré. Duševní onemocnění se nadprůměrně vyskytovala mezi ruskými emigranty a byla následkem prožitých utrpení během ruské občanské války a nuceného vyhnanství. Bohužel ze zhruba desítky původních hrobů ruských emigrantů trpících duševními poruchami se dodnes na Olšanských hřbitovech zachoval pouze tento jeden hrob. Bohužel již zmizely hrob ředitele ruského gymnázia v Moravské Třebové Arama Kogosjana (2 ob. 18–96) nebo hrob manželky pravoslavného kněze Marie Dudikové (2 ob. 19–158), kteří také skončili svůj život v ústavu pro duševně choré. Hrob Alexandra Mjagkova je proto jedinou a nesmírně důležitou připomínkou této stránky tragédie ruské emigrace.

Zdroje v ruštině:

Мягков Александр Геннадьевич. Очерк золотопромышленности Сибири. История возникновения и развития. Прага: Общество Сибиряков в ЧСР, 1927.

Мягков Александр Геннадьевич. Сахалин. (Воспоминания случайного туриста) // Голос минувшего на чужой стороне. Журнал истории и истории литературы. № 6. Париж: Товарищество Н.П.Карбасникова, 1928. Стр. 157–187.

Акишева Зинаида Петровна. Первая русская геологическая экспедиция в Эфиопию (1904 г.) // Страны и народы Востока. Выпуск 7. Страны и народы Африки. Москва: Наука, 1969.

Elektronická verze článku:

<https://geohyst.ru/node/10597>

Представители эмиграции с территории бывшей Российской Империи в Чехословакии (1918–1945). Биографический словарь. Составители: Дана Гашкова, Анастасия Копршилова, Любовь Белошевская, Юлия Янчаркова, Сергей Гаген. Praha: Academia, 2021. Стр. 310–311.

Zdroje v češtině:

Osobnosti emigrace z území Ruské říše v meziválečném Československu. Biografický slovník. Sestavili: Dana Hašková, Anastazie Kopršivová, Ljubov Běloševská, Julie Jančárková, Sergej Gagen. Praha: Slovanský ústav AV ČR, Academia, 2023.

Biografická databáze emigrantů Slovanského ústavu Akademie věd České republiky:

Alexandr Gennadjevič Mjagkov:

<https://www.slu.cas.cz/cs/mjagkov-alexandr-gennadjevic-1936>

Zpracoval: Vladimír Pomortzeff pro Hřbitovní a pohřební služby Praha dne 18. srpna 2024.